herpy

FIRBEN

Yellow Tegu

Salvator duseni

Salvator duseni er en dagaktiv, jordlevende tegu fra savannerne i det centrale Brasilien og Paraguay. Den er mindre end de to kendte teguer *Salvator merianae* og *Salvator rufescens*, har mørkt hoved og mørke ben og er gul og sort på kroppen. Der findes næsten ingen viden om pasning i fangenskab, og arten er ikke tilgængelig i handlen.

Familie: Teiidae Tidligere navn: *Tupinambis duseni*

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**41 cm** snude-kloak-længde
Levetid	**15-20 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Jordboende og gravende**
Biotop	**Savanne**
Sværhedsgrad	**Ekspert**

PASNING

Min. terrarie	**250 × 125 × 125 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**24-35 °C**
Hotspot	**52-57 °C**
Temperatur, nat	**20-23 °C**
Luftfugtighed	**70-80 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 3
Kost	**Insekter, frugt, planter, hvirveldyr og orme/snegle**
Holdes	**Enkeltvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**36 æg**
Inkubation	**40-75 dage** ved 29-30 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
EU-bilag	**Bilag B**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står på CITES liste II og i EU's bilag B (forordning 338/97) som en del af *Salvator* spp. Handel over grænser kræver derfor CITES- og EU-dokumenter, som udstedes af Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV). Ingen teguer står på den danske liste over dyr, som private ikke må holde (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015). Spørg sælger om dokumentation for dyrets herkomst.

Om arten

Salvator duseni er en mellemstor tegu, en kraftig, dagaktiv øgle med trekantet hoved, muskuløse ben og lang hale. Den måler op til 41 cm fra snude til kloak; den samlede længde inklusive hale er ikke dokumenteret. Hoved og ben er mørke, mørkest yderst på snuden, og kroppen er tegnet i gult og sort. Arten blev beskrevet i 1910 som *Tupinambis duseni* og har navn efter den svenske botaniker Per Dusén, der indsamlede typeeksemplaret. I 2012 blev *Salvator* skilt ud fra *Tupinambis* som egen slægt, og siden har arten heddet *Salvator duseni*.

Taksonomien har været omstridt. Arten blev i 1973 slået sammen med *Salvator rufescens*, og først i 2004 blev de to igen anerkendt som hver sin art. De er genetisk meget ens, men adskiller sig i bygning og skælmønster. I dele af Goiás i Brasilien lever den side om side med *Tupinambis teguixin* og *Salvator merianae*.

Arten findes ikke i handlen, og pasningen er så godt som ikke beskrevet. Tallene for hold i fangenskab er derfor lånt fra de to nært beslægtede, større teguer *Salvator merianae* og *Salvator rufescens*.

Udbredelse og levested

Salvator duseni findes i det centrale og sydøstlige Brasilien og i Paraguay. I Brasilien er den kendt fra delstaterne Goiás, Mato Grosso, Mato Grosso do Sul, Minas Gerais, det sydlige Bahia, det sydlige Tocantins, Paraná og Distrito Federal. Typelokaliteten er Paraná. Arten findes sandsynligvis også i Bolivia, men det er ikke bekræftet.

> **Oprindelig udbredelse:** Brasilien og Paraguay.

LEVESTED

Arten lever i savanne, i Brasilien især i cerradoen: åbent land med græs, buske og spredte træer, hvor året deles i en våd og en tør årstid. Den er dagaktiv og lever på jorden. Det er ikke dokumenteret, om den går i vinterhvile.

S. duseni er altædende og lever af planter, hvirvelløse dyr og små hvirveldyr; hvor stor en del de enkelte fødeemner udgør, er ikke undersøgt. Hunnen lægger æg, omkring 36 i et kuld.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

Pasning

TERRARIET

Der findes næsten ingen viden om pasningen af *Salvator duseni*, og arten findes ikke i handlen. Pasningen bygger på, at den er en jordlevende, dagaktiv tegu fra savanne, og alle tal for hold i fangenskab er lånt fra de nært beslægtede *Salvator merianae* og *Salvator rufescens*.

En tommelfingerregel for teguer er et terrarie på mindst 6 × 3 × 3 gange dyrets længde fra snude til kloak. For en voksen *S. duseni* giver det et terrarie på mindst 250 × 125 × 125 cm (længde × bredde × højde). Så store terrarier skal bygges eller bestilles specielt. Større er bedre.

Dyret graver, så bunden er den vigtigste del af indretningen. Giv et lag på 30-60 cm, i det mindste i den ene ende. En blanding af ca. 40 % gødningsfri havejord, 40 % kokosfibre og 20 % legesand med et lag løv ovenpå holder på fugten og er god at grave i. Undgå rent sand, pottemuld med tilsætninger og spåner af fyr og gran. Skift hele bunden mindst hvert kvartal.

Terrariet skal have låger i fronten og net i toppen, og alle lamper skal sidde fast og være afskærmet, for teguer vælter dem. Giv en skjulekasse med fugtig sphagnum og flere tørre skjul. Dyret holdes enkeltvis. To dyr af samme køn kan gå sammen i et terrarie, der er dobbelt så stort, men det går ikke altid godt. En han og en hun holdes ikke sammen, og små dyr holdes ikke sammen med store.

TEMPERATUR

Solpladsen skal have en overfladetemperatur på 52-57 °C, målt med et infrarødt termometer. Den varme side er 32-35 °C og den kølige side 24-29 °C. Om natten slukkes lys og varme, så temperaturen falder til 20-23 °C. Brug halogenspots eller glødepærer, gerne flere tæt sammen, så et voksent dyr varmes jævnt over hele kroppen. Keramiske varmelegemer og varmemåtter er for svage til solpladsen.

Solpladsen skal ligge i den ene ende, så dyret kan vælge mellem varmt og køligt. Sidder dyret mørkt og sløvt under lampen hele dagen, eller æder det ikke, er solpladsen for kold. Det er ikke dokumenteret, om arten går i vinterhvile i naturen. Dyret holdes aktivt, fodret og opvarmet hele året. De nært beslægtede teguer går i vinterhvile, og hos dem følger parringen efter hvilen.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal være 70-80 %. Hold bunden fugtig, men ikke mudret, ved at vande den ugentligt, og forstøv terrariet dagligt. Den varme ende skal være tør og luftig, mens skjulekassen med fugtig sphagnum og den dybe bund giver de fugtige steder. Mål med to hygrometre, ét i hver ende. Dyret skal altid have frisk drikkevand i en stor, lav skål, som skiftes dagligt.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

LYS OG UVB

Salvator duseni er dagaktiv og skal have stærkt lys og UVB 12-14 timer om dagen. Ud over varmepærerne skal terrariet have kraftigt dagslys, og direkte sol i et sikret udendørs bur er et godt supplement, når vejret tillader det.

Teguer hører til Ferguson-zone 3. Brug et T5 HO-rør på 10-14 % i et armatur med reflektor over solpladsen, så røret dækker omkring halvdelen af terrariets længde. Målet er et UV-indeks på 3-4 på solpladsen og lavere andre steder. Uden net er afstanden mellem rør og ryg typisk 43-55 cm afhængigt af røret; net tager en del af UVB-strålingen, og så skal afstanden være kortere. Rørene mister effekt og skiftes efter producentens anvisning. Uden UVB får dyret mangel på D-vitamin og knoglesygdom.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Teguer er altædende, og kosten hos *Salvator duseni* består af planter, hvirvelløse dyr og små hvirveldyr. Fodringen følger reglerne for de nært beslægtede teguer. Voksne dyr får omkring 60 % dyrisk føde, 30 % grøntsager og 10 % frugt. Unger i det første år får omkring 90 % dyrisk føde, mest insekter, og 10 % grønt. Frugt gives sparsomt, for dyret bliver let fedt.

Unger op til 6 måneder fodres 5 gange om ugen, 7-12 måneder 4 gange, 1-2 år 3 gange og voksne 2 gange om ugen. Portionen er omtrent på størrelse med dyrets kranie, og hele byttedyr skal være lidt mindre end kraniet, for dyret tygger ikke maden.

Giv kakerlakker, fårekyllinger, græshopper, melorme, regnorme og snegle, kyllinger, vagtler, mus, rotter, hele fisk og rejer. Hele byttedyr er bedre end kød, fordi de indeholder kalk. Hakket kød og insekter støves med kalk og multivitamin. Æg og fisk gives kogte: rå æggehvide indeholder avidin, som hindrer optagelsen af biotin, og nogle fisk indeholder thiaminase, som nedbryder B1-vitamin. Grønt er mælkebøtte, grønkål og andre kåltyper, gulerod, squash og græskar. Giv aldrig avocado, løg, spinat, salat, broccoli eller aubergine.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Teguer er intelligente, nysgerrige og kan blive tamme, men *Salvator duseni* er et vildt dyr, og dens temperament i fangenskab er ikke beskrevet. Utamme dyr forsvarer sig med bid og slag med halen, og et voksent dyr har et kraftigt bid og skarpe kløer. Dyret tæmmes med rolig og regelmæssig håndtering fra ungt. Nærm dig fra siden og ikke ovenfra, og rør aldrig dyret, mens det sidder i sit skjul.

Når teguer er halvandet til to år gamle, går de gennem en periode på nogle måneder, hvor de er forsvarsparate og hidsige, selv om de før var tamme. Giv dem ro og plads. Vask hænder efter kontakt med dyret og terrariet, for *Salmonella* er almindelig hos krybdyr.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Kønsforskelle, kønsmodenhed og alder eller størrelse ved første avl er ikke dokumenteret for arten. Hos de nært beslægtede *Salvator merianae* og *Salvator rufescens* er hannerne væsentligt større end hunnerne og får store kinder, og dyrene er kønsmodne omkring 3 års alderen.

PARRING

Parringen er ikke beskrevet for arten. Hos de nært beslægtede teguer foregår den om foråret efter vinterhvilen. Hannen og hunnen holdes adskilt uden for parringstiden og sættes sammen under opsyn, når de er vågne og æder igen.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger æg; et kuld er på omkring 36. Antal kuld pr. år er ikke dokumenteret for arten. Hos *Salvator merianae* lægges æggene i en rede af tørt græs, kviste og blade i jorden, så en hun skal have et dybt, fugtigt gravelag, tørt redemateriale og ro.

INKUBATION

Udrugningstid og temperatur er ikke dokumenteret for arten, så tallene er lånt fra *Salvator merianae*. Æggene klækker efter 40-75 dage, og en stabil temperatur omkring 29 °C giver flest klækkede æg og de største unger.

OPDRÆT AF UNGER

Opdræt af arten er ikke beskrevet. Ungerne af de beslægtede teguer vokser hurtigt og skal have insekter og små byttedyr, kalk, UVB og rigelig varme. Hold dem adskilt efter størrelse, fordi store dyr kan æde små.

Sundhed og typiske fejl

Sundhedsproblemerne er ikke beskrevet for arten. Hos teguer skyldes de fleste problemer fejl i pasningen:

- Metabolisk knoglesygdom ved for lidt kalk, D-vitamin eller UVB.
- Overvægt ved for meget fedt kød og frugt og for lidt bevægelse. Vej dyret jævnligt.
- Luftvejsinfektioner ved for lav temperatur eller en bund, der er konstant våd.
- Forbrændinger, hvis dyret kan nå varmepærerne. Afskærm dem.
- Indvoldsorm og andre parasitter, især hos vildfangne dyr. Nye dyr bør stå i karantæne og have en afføringsprøve undersøgt.
- Æglægningsbesvær hos hunner uden et egnet sted at grave.

Dyret skal til en dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis det taber sig, holder op med at æde, trækker vejret med åben mund eller virker sløvt.

Læs mere: Typiske sygdomme og tegn på sygdom Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.